

Галактыка Кніжнай палаты

НАЦЫЯНАЛЬНАЯ кніжная палата — галоўная скарбонка кніг у Беларусі. Там захоўваюцца бадай усе кнігі, выпушчаныя ў нашай краіне пачынаючы з 1920-х гадоў. Алена Іванова, дырэктар Кніжнай палаты, распавяла «Звядзе» чаму кніга — галоўны артэфакт нашай культуры.

Гэтую ветлівую жанчыну можна смела назваць адной з галоўных захавальніц кніг у нашай краіне. З 2005 года яна з'яўляецца дырэктарам Нацыянальнай кніжнай палаты Рэспублікі Беларусь. «Кніжніца» ў другім пакаленні. Некалі яе маці працавала галоўным рэдактарам у выдавецтве «Беларусь». Таму можаце ўявіць, наколькі шматлікая калекцыя кніг у хатняй бібліятэцы Алены Віталіевны. Ёсць амаль усе айчыныя і замежныя класіка, шмат сучаснай літаратуры. Праўда, у архівах Нацыянальнай кніжнай палаты выданні ўсё такі больш — іх зараз там знаходзіцца каля 4 мільёнаў. І гэтыя колькасць, вядома, павялічваецца з кожным годам. Кніга для Алены Івановай — не толькі праца, але і любімае хобі. Яна з захапленнем дэманструе свае ўлюбеныя томкі беларускіх класікаў — Максіма Багдановіча, Янкі Купалы і Якуба Коласа. Надта любіць чытаць беларускую паэзію. А гэтыя ўтульныя мініяцюры кніжачкі выдавецтва «Харвест» заўжды зручна насіць з сабой. Зараз Алена Віталіевна чытае раман «Бессмяротнасць» вядомага чэшскага пісьменніка Мілана Кундыры. Такія літаратура, на яе думку, дазваляе сканцэнтравацца на вечных праблемах, паглядзець на жыццё з філасофскага, а не звычайнага побытава-штотдзённага пункту гледжання.

Усе сядзяць і чакаюць, калі знікне друкаваная кніга

— 2012 год — Год кнігі, што гэта значыць для Нацыянальнай кніжнай палаты?

— Ведаце, калі на ўзроўні кіраўніка дзяржавы абвешчаецца Год кнігі, гэта значыць, што ў кніжнай галіне ёсць моманты, на якія прыйшоў час звярнуць сабе ўвагу. Мы разумеем, што абзначаны не толькі прыярытэты, але і праблемы. Значыць, ёсць праблемы ў такой сацыяльнай

больш аператыўна і эфектыўна аказаць электронныя паслугі насельніцтву, дзяржаве, бізнесу. Шэраг нашых выданняў, якія выходзяць у серыі «Летапіс друку Беларусі» перавяждзём у электронны фармат і зробім агульнадаступнымі. Кніжная палата будзе ўлік не толькі асобных выданняў, але і артыкулаў, якія публікуюцца ў гэтых выданнях; улік усіх кніг, брашуры і іншай друкаванай прадукцыі. Захоўваем нават улеткі, паштоўкі, плакаты і афшы. У новай электроннай базе звестак будуць прадставлены выданні з серыі «Летапіс друку Беларусі» і звесткі пра іншыя выданні ў зручнай электроннай форме з гіперпасылкамі а г. д. Нацыянальнай кніжнай палаты Беларусі з'яўляецца агенствам міжнароднай стандартнай кніжнай нумарацыі — прыводзіць выданням нумары ISBN. Хутка гэтая

тэрэа лічыцца, напрыклад, уплыў расійскага кніжнага рынку на беларускі. На думку экспертаў, 90% кніжнай прадукцыі, якая знаходзіцца ў кнігарнях Беларусі, — расійскія выданні. У нашай краіне за 10 гадоў выпушчана столькі кніг, колькі ў Расіі выпускаецца за 1 год. З гэтым нічога не паробіш, тут і тэрытарыяльны фактар, і колькасць насельніцтва — у нас 9,5 мільёнаў, там — больш за 140 мільёнаў, і рэальны крызіс, які прывёў да зніжэння рэнтабельнасці падпрэміяў, затавараванна складу.

дэнку Нацыянальнай бібліятэкі. Потым яна аддзялілася ў асобную ўстанову і пачаў стварацца архіўны фонд усёй выдавецкай прадукцыі. Сёння ў нас каля 4 мільёнаў адзінак выдавецкай прадукцыі. Кнігі ёсць, а плошчэ няма. Гэтая праблема існуе ўжо каля 5 гадоў. У 2011 годзе праект па рэканструкцыі архіва друку быў уключаны ў Дзяржаўную праграму інавацыйнага развіцця Рэспублікі Беларусь на 2011—2015 гады. Але пад усё інавацыйна праект трэба шукаць фінансаванне. А з гэтым зараз вялікі складанасць. Гэты праект павінен быў раслапацца сёлета, але не знайшлі фінансаванне і перасунулі яго на наступны год. Наогул, захоўваць выдавецкую прадукцыю — гэта цэлая навука. Памяшканне для гэтага павінна адпавядаць пэўным патрабаванням на светлавым рэжыме, вільготнасці, тэмпература павінна быць не менш за 17 градусаў.

— Вы супраціўляецеся Нацыянальнай бібліятэцы Беларусі?

— Вядома, мы абменьваемся бібліяграфічнымі звесткамі пра абавязковыя экзэмпляры выдавецкай прадукцыі. Абменьваемся звесткамі і з кніжнымі палатамі іншых краін. Бывае так, што нашы буйныя выдаўцы друкуюць свае кнігі на паліграфічных базых іншых краін, замежныя кніжныя палаты паведліваюць нам пра такія выданні. Стапацэнтнай пачуцця фондую абавязавога экзэмпляра няма нідзё ў свеце (па нашых падліках, у Беларусі прыблізна каля 98%). Але вы ж разумееце, наколькі зараз развіццё паліграфіі. Існуе так званы «шыры сектар літаратуры», якая не атрымлівае шырокага распаўсюджвання ў продажы. Сам выдат да нас не трапіць. Увогуле, фонды Нацыянальнай кніжнай палаты і Нацыянальнай бібліятэцы — гэта два страхавыя фонды. Яны заўжды павіны знаходзіцца асобна, та робіцца паўсюль у свеце

Зваротная сувязь

«НАЙБОЛЬШЫ ПЛЮС «ЗВЯЗДЫ» — У ЗДОЛЬНАСЦІ АДКРЫВАЦЬ ТАЛЕНТЫ»

«...Доўгі час не асмелюваўся ўзяцца за піро, хоць выпісаю газету вельмі даўно.

Маю, дарчы, магчымаць чытаць іншы, таму — міжволі параюю...

І перавагу аддаю «Звядзе», бо тут — родная беларуская мова, бо тут — змест і блізка мяне галоўныя кірункі, якіх у размовах з чытачам прытрымліваецца рэдакцыя. Іх, асноўных, на мой погляд, некалькі.

Па-першае, цудоўна, што адным з галоўных кірункаў абрана тэма захавання беларускай мовы, што шырокае кола чытачоў праз газету можа выказаць свае думкі і погляды, нават палярныя.

Па-другое, «Звезда» «ўзвіляла» на сябе даволі цяжкую ношу — паспрабавала ўключыць «наrod» у дыскусію на тэму доўгай і часам не зусім зразумелай рэфармацыі і далейшага развіцця асветы на розных узроўнях. Мне, як былому настаўніку, спадабалася не толькі гэтая ініцыятыва, але і смеласць, вастрыян узнятых пытанню. Размова атрымалася! Газета дала магчымаць выказацца, недзе, можа, і выпусціць пару, але ж не выключана, што ў высокіх кабінетах, можа, прыслухоўвацца да людскіх галасоў, «абраць да людзей» нешта слухнае і карыснае. Такія дэталы трэба, лічу, працягваць.

І, вядома ж, сёлета (і не толькі сёлета!) трэба гаварыць пра кнігі. На маю думку, цягам гэтага года мы павіны глыбей разабрацца і ў тым, што маем, і ў тым, чым паўнем наш беларускую скарбонку, бо чытаць павінен ведаць не толькі класікаў, але і сучасных беларускіх пісьменнікаў, паэтаў,

мець магчымаць пазнаёміцца з іх творчасцю. А вось якім гэта зробіць — ёсць пытанне!

У свой час мне пашчасціла мець дачыненне да будаўніцтва Дома творчасці пісьменнікаў «Іслач». У памяці ўрачыстае адкрыццё гэтага Дома, сустрэча з яшчэ поўнымі творчымі сіламі Васілём Букавым, Іванам Шамкіным... Ведаю, што ўсе яны друкаваліся на старонках найстарэйшай беларускай газеты.

Далей. У вёску Малая Люціца на свята, якія падліліся на радзіме нашага земляка В. Дуніна-Марцінкевіча штотого з'езджацца пісьменнікі і паэты з усёго Савецкага Саюза.

Напрыканцы 80-х гадоў адпачываў, у прыватнасці, сын патэты Канстанцін Буціла, якая родам з нашага Вішнева, Віталій Каленчыч. Менавіта тут да яго прыйшла думка перавезці на радзіму ўрну з прахам сваёй матулі. І цяпер магла патэты, атаркі ўсім вядомай песні «Люблю наш край...», — там, дзе яна, відаць, і хацела. «Дзе нарадзілася, няхай там і спадывае, — казаў тады сын, — а то хто ў Маскве за яе прахам прыгледзіць?»

І сапраўды — на Радзіме, не толькі помнік ёй. Тут жыве памяць. У выдавецтва «Мастацкая літаратура», у рамках праекта серыі «Беларусь літаратурная» з'явілася на свет кніга «Люблю наш край...»: Валожынічана літаратурная». Укладальнікам яе стаў наш земляк (родам з мястэчка Рахаў), прафесар Вячаслаў Пятровіч Рагойша. — казаў тады ствары і нарысы пра творчасць многіх пісьменнікаў, нараджэннем і жыццём звязаных з нашай зямлёй, — С. Буднага, В. Дуціна-

Марцінкевіча, М. Зьдзякоўскага, У. Луцэвіча, П. Бігалея, У. Фінея, К. Буіло, Х. Чэрні і многіх іншых. У раздзел «Узбор'е» сабраны асобныя вершы мясцовых паэтаў з раёнага літаратурна-мастацкага аб'яднання «Рунь». Дарчы, дзякуючы намаганням яго кіраўніком, паэты В. Гіруць-Русакевіч і метадыста гэтага аб'яднання, члена Саюза пісьменнікаў Беларусі М. Курьліч, выдавецтва «Чатыры чвэрці» выпусціла зборнік сучаснай паэзіі Валожынічын «Нашчадкі».

Гэта я да таго, што нашы беларускія, і пачаткоўцы, і ўжо «масціцы» атары часта самастойна шукаюць шляхі і магчымаць, каб надрукаваць, ведаць свае творы: выкарыстоўваюць сіцільную зберажэнні, знаходзяць спонсары... Ведаю ад гэтым не па чутках — з асабістага досведу: дзверы шматлікіх камерцыйных выдавецтваў шырока адчынены, але ж... Больш-менш вялікія накладкі можа дазволіць сабе не кожны, таму і атрымліваецца, што атары пазбаўлены магчымаць выйсці на шырокага чытача.

Дапамагчы ім свердзіцца — гэта, лічу, клопат і нашай дзяржавы, і нашай газеты, найбольшым плюсам якой ва ўсе часы была здольнасць адкрываць і падтрымліваць таленты.

Дык мо варта гэцё крыху пашырыць творчыя рамкі — друкаваць не толькі байкі, не толькі падпісы да здымкаў ды апаваданні на конкурсы?

Як на мой погляд, выданне ад гэтага толькі выйграе.
**3 павагай,
Вацлаў Аляксандравіч ХАРУК,
г. Валожыні.**

Гэта ператварылася ў нейкую рыторыку: усё сядзяць і чакаюць, калі знікне друкаваная кніга, і патрабуюць назваць дату. Напрыклад, французскі футуролог Ж. К. Кар'ер прадказвае: у 2025 годзе традыцыйная кніга знікне зусім, і гэта стане адным з ключавых момантаў, якія змяняць жыццё чалавецтва. Канадскі культуролог Маршал Мак-Люэн у «Галактыцы Гутэнберга», наогул, яшчэ ў 1960-ыя гады, прадказваў канец эпохі Гутэнберга і з'яўленне так званай «Галабальнай вёскі» — у сучасным інфармацыйным грамадстве так часта называюць інтэрнэт. У Беларусі і ў іншых краінах пачаліся эксперыменты са шкільнымі падручнікамі. Некалі разоў я сустракала інфармацыю пра тое, што ў ліцы БДУ змяняюць кніжныя плацінкі і электроннымі плацінкі.

Фонды Нацыянальнай кніжнай палаты і Нацыянальнай бібліятэцы — гэта два страхавыя фонды. Яны заўжды павіны знаходзіцца асобна, гэта павінна ўсё, дзеля захавання бяспекі таго, што ёсць у гэтых фондах, каб яны падстрахоўвалі адно аднога.

з'яве, як кніга. І гэтыя праблемы не толькі ў Беларусі. Яны агульнасвечныя — зніжэнне інтарэсу да кнігі, чытання. Натуральна, што Кніжная палата на сваім узроўні, у рамках сваёй кампетэнцыі будзе спрабаваць нейкім чынам пераадоляваць гэтыя праблемы. Працягнем папулярна-рэдакцыйны звестак пра беларускія кніжніцтвы данне. У прыватнасці, статыстычных. Па інфармацыі, якая ўводзіцца ў абарот праз кнігі, мяркуюць не толькі пра ўзровень ведаў у канкрэтнай дзяржаве, але і пра інтэлектуальнае і духоўнае развіццё нацыі. Мы праводзім даследаванне «Кнігавыданне Беларусі ў 2001—2010 гг.», сёлета плануем яго завяршыць і апублікаваць вынікі. Запланаваны таксама шэраг навукова-практычных семінараў для выдаўцоў па нарматыва-прававым забеспячэнні кнігавыдання. Мяркуюм правесці перавыданне стандартаў па вучэбных выданнях.

— Што шіцэ ў планах Кніжнай палаты?

— У рамках Дзяржаўнай праграмы «Электронная Беларусь» у 2009—2010 гадах на базе Кніжнай палаты распрацавана інфармацыйная сістэма дзяржаўнай бібліяграфічнай інфармацыі. З 2012 года запускаецца праект Нацыянальнай праграмы паскоранага развіцця інфармацыйна-камунікацыйных тэхналогій на 2011—2015 гады «Стварэнне інтэрнэт-сэрвісаў нацыянальнага кантэнту на аснове дзяржаўнай бібліяграфічнай інфармацыі». Будзе распрацавана некалькі інтэрнэт-сэрвісаў, якія дапамогуць

така паслуга будзе аказацца ў рэжыме анлайну. Выдавец завяждзе свой «асабісты кабінет» на нашым сайце і зможа ў любы час паглядзець баланс сваёй нумару ISBN, заказваць новыя нумары, аплаціць праз інтэрнэт гэтую паслугу. Магчыма, з'явіцца і сэрвіс, які дазволіць выдаўцам у рэжыме анлайну запамінаць статыстычныя справздачы, што падаюцца ў Кніжную палату.

— Якія тэндэнцыі назіраюцца сёння ў беларускім кнігавыданні?

— І ў Беларусі, і ва ўсім свеце — тэндэнцыя да зніжэння тыражаў выданняў і росту колькасці найменняў. Хоць у 2010 годзе ў нас зафіксавана не толькі падзенне тыражаў, але і падзенне колькасці найменняў. Вось 2008 год быў рэкордным: самая вялікая колькасць кніг і самы вялікі тыраж за апошнія 10 гадоў. 2009 год па інерцыі рухаўся за 2008-ым. А ў 2010-м мы канчаткова адчувалі наступленне крызісу і, на жаль, зафіксавалі падзенне тыражаў на 17% і зніжэнне колькасці найменняў на 14%. 2011 год прыйшоў з больш прыемнай навінай: колькасць найменняў вырасла на 0,4%. Але тыражы працягваюць істотна падаць — мінус 20%. Наогул, у 2011 годзе ўсяго выдана 11 тысяч 84 назвы кніг агульным тыражом 34,3 мільёнаў экзэмпляраў. Цікава, што 40% выдавецкай прадукцыі ў нас выпускаецца вельмі маленькімі тыражамі — да 500 экзэмпляраў. Адбываецца зніжэнне тыражаў і навуковых выданняў.

Ёсць і аб'ектыўныя тэндэнцыі, з якімі

дзеля захавання бяспекі таго, што ёсць у іх, каб падстрахоўвалі адзін аднога.

— У многіх судзебніх з Беларуссю краіна кніжныя палаты не захаваліся, іх функцыі ўзялі на сябе іншыя ўстановы. Якім нам удалося захаваць такі брэнд?

— Гавораць, што беларусы талерантныя, кансерватыўныя. Я лічу, што мы кансерватыўныя, але ў добрым сэнсе. Разбурыць вельмі лёгка. Узгадваеце хачя б Герастрату, які спялі ў храме Артэміды толькі для таго, каб праславіцца. А новае хто пабудуе? Беларуска кніжная палата існуе з 1924 года. І ўсе ведаюць, што гэта вялікая традыцыя. І трэба працягваць яе захоўваць.

Не Герастрату!

— Ці ёсць праблемы ў Нацыянальнай кніжнай палаты Беларусі? — Наша самая галоўная праблема — нястача плошчэй для архіва друку. Ён знаходзіцца на Інструментальным завулку, там захоўваецца ўся выдавецкая прадукцыя, выпушчана ў Беларусі, пачынаючы з 1920-х гг. Да 1977 года Кніжная палата месцілася ў старым бу-

дзеля захавання бяспекі таго, што ёсць у іх, каб падстрахоўвалі адзін аднога. — У многіх судзебніх з Беларуссю краіна кніжныя палаты не захаваліся, іх функцыі ўзялі на сябе іншыя ўстановы. Якім нам удалося захаваць такі брэнд? — Гавораць, што беларусы талерантныя, кансерватыўныя. Я лічу, што мы кансерватыўныя, але ў добрым сэнсе. Разбурыць вельмі лёгка. Узгадваеце хачя б Герастрату, які спялі ў храме Артэміды толькі для таго, каб праславіцца. А новае хто пабудуе? Беларуска кніжная палата існуе з 1924 года. І ўсе ведаюць, што гэта вялікая традыцыя. І трэба працягваць яе захоўваць.

Вольга ЧАЙКОўСКАЯ.

У Езярышчынскай пасялковай бібліятэцы. Жыхарка пасёлка Алла КУШНІР і загадчыца бібліятэкі Святлана ДАРОЖКІНА.

МАСТАЦТВА ВЕДАЦЬ

«НЕ ТРЭБА ЧЫТАЦЬ МІМАХОДЗЬ І ЖЫЦЬ МІМАХОДЗЬ»

Мастак Віктар Альшэўскі атрымаў званне прафесара

Год кнігі

На працягу доўгіх гадоў Віктар Уладзіміравіч шчыльна звязаны з Беларускай дзяржаўнай акадэміяй мастацтваў. Пачынаў сваю дзейнасць там на кафедры малюнка, з 1995 года выкладае жывапіс на кафедры манументальна-дэкаратыўнага мастацтва. З'яўляецца дацэнтам. Шмат працуе з моладдзю: кіруе дыпломнымі работамі, тэхналагічнай практыкай. З 2005 па 2008 гады кіраваў творчай майстэрняй дызайну ААТ «Керамін», з 2011 — кіруе УК «Творчыя майстэрні» Цэнтр сучаснага мастацтва.

Аляксандр МАКАРЭВІЧ — загадчык кафедры беларускай літаратуры Магілёўскага дзяржаўнага ўніверсітэта імя Куляшова. Доктар філалагічных навук. Ён родам з Гомельскага вобласці. З самага маленства Аляксандра Мікалаевіча марыў стаць настаўнікам мовы і літаратуры, а шкільны педагог падтрымліваў яго жаданне дазваляма весці эксперыментальныя ўрокі. Сёння 48-гадовы выкладчык называе сябе прафесійным чытачом: чытаць зашмат — гэта яго «службовы» абавязак.

Беларуская літаратура ўвогуле вельмі гарманічна ўключаецца ў кантэкст еўрапейскай літаратуры. Купала з яго мастацкай філасофіяй жыцця — пісьменнік еўрапейскага значэння. Колас з яго эстэтыкай — таксама. Можна тут прыгадаць запіскі «На імперыялістычнай вайне» Максіма Гарэцкага, «Запіскі Самсона Самасю» Андрэя Мрыя. Мы здаваем «Архіпелаг ГУЛАГ» Аляксандра Салжаніцына — твор аб рэпрэсіях савецкага часу, але ж ёсць яшчэ і «У кірцоўра ГПУ» беларуса Францішка Аляхновіча...

— Мы зараз сутыкаемся ў паўсядзённым жыцці які мінімум з раздзяленнем нашых уласных пачуццяў, жаданняў і нават учынкаў. Вось гэты пакутны стан чалавека, душа яказва разрываецца, вельмі хораша казваецца ў аповеці «Дзве душы». Цікава і карысны твор.

Творцы іншага перыяду? Тут не абысьці без вядомага і папулярнага ва ўсе часы Івана Шамкіна. Параў і вы зварнуцца да яго рамана «Крыніцы». Творы Шамкіна ўспрымаюцца чытачамі як пераканальныя, цікавыя сваёй жыццёвай мудрасцю, псіхалогіяй.

— Я недзе чула такую высьнову, што цяперашнія дзеці мала чытаюць, але, тым не менш, атрымліваюць шмат інфармацыі — толькі іншым спосабам, а не праз кнігі.

— Так, чытаць можна і ў інтэрнэце, электронныя кнігі. Хаця інфармацыя, здыбная ў інтэрнэце, у некаторай меры павярхоўная. Як і чытанне па прынцеіпе «калі выпадзе хвілінка» — у транспарце, на пералычкі.

— Што ж у такім чытанні дрэннага? — На першы погляд, добра, што раптоўны вольны час выкарыстоўваецца для чытання. Але эфект ад такога чытання не надта значны. Калі ўявіць сабе пералычкі паміж заняткамі ў навуцальнай установе, то гэта мітусня, шум, увесь час штосьці адцягвае ўвагу, а мы, увяц, чытаем Купалу альбо Багдановіча, Лермантова альбо Блока...

Віктар Альшэўскі не толькі высокакваліфікаваны спецыяліст з вялікім педагагічным вопытам, здольны перадаць свае веды маладым мастакам, але і сам вядомы мастак. На яго рахунку мноства персанальных і калектывных выстаў у Беларусі і за яе межамі, удзел у шматлікіх пленэрах. Яго карціны знаходзіцца ў прыватных і дзяржаўных калекцыях. Некаторыя творы Віктара Альшэўскага захоўваюцца нават у Трацякоўскай галерэі ў Маскве.

Атрыманне звання прафесара з'яўляецца лагічным працягам актыўнай дзейнасці мастака ва ўсіх сферах культуры. Для яго самога гэта важная падзея. Але ці зменіцца цяпер істотна яго жыццё?

— Напярэдадні я задумваўся, у які бок мяняецца чалавек, які атрымлівае шмат званняў, — у лепшы ці ў горшы? Ёсць такія людзі, якія ганяюцца менавіта за званнямі для таго, каб заняць пэўна месца ў грамадстве. Я гэта ўсё ўспрымаю па-іншаму. Для мяне гэта нешта больш духоўнае, высокае і глыбокае. Працуючы ў Акадэміі, я не задумваўся пра тое, што трэба атрымліваць нейкае званне — проста так склалася. Напрацоўваецца метадычны вопыт і складваецца ў нейкую дакладную сістэму. З часам гэтая сістэма пачынае вымярацца нейкім высокім званнем. Вядома, мне прыёмна атрымаць званне прафесара, якое шануецца ва ўсім свеце.

Ён і размаўляе на чысцоткай беларускай мове, а стыль гутаркі можна параўнаць з карункамі, прыгожым пералычэнні якіх прызначаны пераканача суразмоўнікам. У нашым выпадку — чытаць беларускія кнігі і падыходзіць да гэтай справы грунтоўна.

Кнігі робяць людзей і свет лепшымі

— Аляксандр Мікалаевіч, якое ва- ша стаўленне да аб'яўленага ў Беларусі года кнігі? — Сразумела, мае адносіны да папулярнасці кнігі абсалютна прыхільныя. Бо, па-першае, апошнім часам мы назіраем зніжэнне цікавасці да кнігі, і не толькі з боку дарэчнай часткі насельніцтва, але і з боку дзяцей і падлеткаў. Па-другое, непадобны інтарэс да кнігі — адна з умоў эстэтычнага узвышэння чалавека і ўвогуле грамадства.

— Вы хочаце сказаць, што, калі мы будзем больш чытаць, становіцца лепшымі і свет палепшыцца разам з намі? — Можна, вая гэты падасца банальным, але — так. У чым адна з асноўных функцый мастацкага твора? Гэта тае ўзвышэнне душы чалавека для таго, каб ён, асэнсаваўшы нейкія праблемы літаратурнага героя, захавець сваё жыццё змяняць да лепшага. Калі чалавек здольны асэнсоўваць сваё жыццё не толькі на ўласных прыкладах, калі ён чытае таленавіты мастацкі творы, то рана ці позна прыйдзе да высновы: змяняй сваё жыццё да лепшага — далей няма сэнсу жыць у такіх абставінах.

— Я мяне дамаю: як можа ўзысці мяне і падтурхнуць да лепшага апошня кніга, якую я прачытаў? Гэта постапакаліптычная «Суветная вайна З» Макса Брукса пра эпідэмію і нашчасе зомбі. Ёе цяпер экранізуюць, і я зацікавілася...

Мастакі нас прыводзяць да думкі: калі мы не станем на шлях абароны ўзвышэннага і прыгожага, то пачварнае і нізкае распаўсюдзіцца ў жыцці да такіх намераў, калі перамагчы яго ўжо будзе немагчыма. І ў рэальным жыцці таксама.

Каб беларуская літаратура не стала экзотыкай

— Калі працягваць гаворку пра Год кнігі, то кніга, акрамя іншага, таксама дапамагае арыентавацца чалавеку ў розных сферах — грамадскай, прафесійнай, таксама ў прыватным жыцці. Не ў тым сэнсе, што яна дае гатовыя адказы на пытанні. Гэта жад самае танае, што можа быць у літаратуры — прапаноўвае гатовыя рэцэпты выйсця з нейкіх сітуацый. Сэнс у тым, што кніга пабуджае чалавека да мыслення.

Сярэдні «must read» па Макарэвічу

— Вось і давайце прыяйдзем да канкрэтны. Ці можае назваць некалькі беларускіх кніг, якія самі прачыталі і маглі б парэкамендаваць?

— Адрэзу папярэджу, што гэта будзе спіс, распісаны на сярэдняаўдэрорыю з рознымі інтарэсамі, каб ён дапамог скласці ўвясненне пра беларускую літаратуру розных перыядуў.

Што датычыцца першай троеці ХХ стагоддзя, то я найперш арыентаваў бы на Купала і Коласа, тым больш што сёлета мы будзем адзначаць 130-годдзе з дня нараджэння гэтых класікаў. Таму нумар першы: «Казкі жыцця» Якуба КОЛАСА — гэта алегарычныя апавяданні, якія аўтар ствараў на працягу дзясяткаў годаў. Лічыцца, што гэта зашыфраваныя думкі пісьменніка пра тое, што нельга было казаць успых. У некаторай ступені так яно і ёсць. Аднак у гэтых казках, дзе героімі з'яўляюцца філасофскі погляд на праблему жыцця ўвогуле, працэспазнання, шчасце і няшчасце. Удумлівы чытач здолее пачуць, наколькі надзейным гэты творы і зараз.

— Так, перш чым гаварыць пра смак экзатычнай садавіны, трэба яе набыць, прыгатаваць, ужыць, параўнаць з іншымі, а ўжо потым разважаць.

— А што, на ваш погляд, варта было б забраць у Год кнігі? — Тут патрэбна цэлая сістэма мэрпаратыўстваў — мэтанакіраваная, але ненавязлівая. Іх сэнсам павінна стаць гутарка не пра агульную ролю кнігі (пра што мы казалі вышэй), а пра канкрэтнага пісьменніка, яго значэнне ў гісторыі нацыі і пра яго творы. У гісторыі